

Kohtalo, kaitselmus vapaus.

Tavallinen itämaalainen käsitys on, että ihmiseltä puuttuu vapaa tahto. Hänen elämänsä on ehdottomasti karman lain alainen, sillä hän on kiinni sangsaaran pyörteissä, sanoo buddhalainen. Hän on kohtalon orja, sanoo muhamettilainen, sillä kaikki mikä tapahtuu on ennakolta määrättyä kismetä. Ihminen syntyy, ihminen kuolee. Kuka määrää hänen syntymänsä, kuka hänen kuolemansa hetken?

Moni ihminen tullessaan teosofiksi ja tutustuessaan elämää valaisevaan karman ja jälleensyntymisen oppiin, joutuu samaan tulokseen. Hän uskoo, että kaikki on kohtaloa; ihmisellä ei ole vapaata tahtoa, hän on täydellisesti välttämättömyyden orja.

Mutta meidän täytyy kysyä: olemmeko pakotetut tällä tavalla ajattelemaan teosofeina? Kun nykyaikaisina ihmisinä uskomme karmaan ja jälleensyntymiseen, onko tämä välttämättä oleva meidän kantamme?

On paljon tieteellisesti ajattelevia ihmisiä, jotka sanovat, ettei ole mitään kohtaloa, kaikki on sattumaa. Jos ihminen kulkee kadulla ja siinä on appelsiinin kuori, jonka päälle hän astuu, kaatuu ja taittaa jalkansa, niin he sanovat: »kas siinä selvä sattuma!» Mutta itämaalainen ja teosofi, joka uskoo kohtaloon, sanoo: »ei mikään sattuma. Kohtalo määräsi, että häneltä piti taittua jalka. Ja kohtalo on seuraus hänen omista menneistä teoistaan. Kuka tietää, minkälainen teko edellisissä elämässä on kantanut seurauksena sen, että hän nyt taittoi jalkansa? Siitä ei ole tietoa, mutta varmaa on, että onnettomuus oli hänen karmassaan.»

Meillä on tässä kaksi näkökantaa. Materialisti sanoo: »se on sattuma», ja karmaan uskoja: »se on kohtalo, edeltäkin määrätty». Kummalleko kannalle meidän tulee asettua?

Ei kummallekaan. Vaikka omaksumme karmakäsitteen, ei meidän tarvitse rajoittua kohtaloukseen. On olemassa toinen ratkaisu, täydentävä ja laajempi näkökanta, jonka länsimaalainen viisus Kristuksen jälkeen on selvästi ymmärtänyt. Ihmiselämän karmallisessa juoksussa ei toimi ainoastaan sokea mekaaninen syysuhteen laki, joka justeeraa entiselleen kaiken häiriön. Siinä on toisena tekijänä ihmisen oma tahto, joka kylläkin on heikko ja sidottu, mutta silti rajoitetusti vapaa, – ja kolmantena tärkeänä tekijänä n. s. kaitselmus, josta itämaalaisilla on liian hämärä käsitys. Kohtalon muodostavat kaikki siemenet, mitkä on kylvetty menneisyydessä ja nykyisessä elämässä kantavat hedelmää. Kylväessään ihmisen tahto oli rajoitetusti vapaa, ja samalla tavalla ihmisen tahto on nytkin vapaa. Se ei ole vallatonta itsevaltaa, mutta se on huomioon otettava voima luonnossa. Kaitselmus taas on jumalallinen vaikutus elämässä, joka tähtää katseensa tulevaisuuteen.

Kaitselmuksesta on puhuttu sangen vähän teosofisessa kirjallisuudessa, sentähden kysymme: mikä on kaitselmus? ja vastaamme heti lyhyesti: se on Jumalan hyvä tahto elämässä. Suuressa, pohjattomassa, absoluuttisessa elämässä jossa ei ole hyvää eikä pahaa, vaan johon kaikki uppoutuu, siinä karma on tasapainon, syysuhteen puolueeton laki. Mutta mikään ilmennys ei ole sama kuin tämä ehdoton elämä, vaan ehdoton elämä ilmenneenä on aina tuonut mukanaan vastakkaisuuksien parit: hengen ja aineen, tajunnan ja muodon, hyvän ja pahan. Maailmankaikkeuden ilmennyt tajunta eli henki on se Isä, josta Jeesus Kristus puhuu ja joka niin ollen on olemassaolossa piilevä itsetietoisesti hyvä tahto. Tämä Isän tahto vie maailmaa eteenpäin, houkuttelee eläviä olentoja hyvän puoleen, kehittää ja kasvattaa niitä. Tätä jumalallista tahtoa, tätä maailmankaikkeuden lopulliseen itsetietoisuuteen pyrkivää tajuntaa nimitämme kaitselmukseksi. Ja kuinka käsittäisimmekään elämää muuten? Jos ei olisi pyrkimystä, jos ei olisi järkeä ja ajatusta kaiken takana, ei elämä koskaan nousisi materialistisesta kaaoksesta; syysuhteen laki vallitsisi, mutta edistystä ja kehitystä ei olisi, päämäärää ei näkyisi. Vain sen kautta, että jumalallinen tahto on syvällä kaiken takana, on hyvä, oikea, kaunis, ihanteellinen päämäärä olemassa. Isä yksin on hyvä, Jumala on rakkaus, totuuden pyhä henki pyrkii ylös ja eteenpäin maailman sisäisessä elämässä.

Kaitselmus on se voima elämässä ja maailmankaikkeudessa, joka tahtoo hyvää. Kaitselmus vaikuttaa meidänkin kauttamme. Jos ei kaitselmusta olisi, emme voisi ymmärtää mitään auttamista maailmassa.

Jos ajattelemme, että kaikki on kohtaloa tässä elämässä, ei ole sijaa odottamattomalla hyvällä ja auttamisella, ei voi niin sanoaksemme mikään uusi voima laskeutua ylhäältä alas tähän koneistoon. Mutta jos elämän suuriin voimiin kuuluu mahtavana tekijänä Jumalan hyvä tahto, silloin ymmärrämme, että se ainakin joskus pääsee pujahtamaan tähän itsekkyyden ja tietämättömyyden pimeyteen, pääsee valaisemaan ja auttamaan tätä »surujen ja murheiden kiertotähden» yksinäistä ihmiskuntaa.

Kaitselmus kolmantena tekijänä karman toiminnassa edellyttää, että elämä ei ole niin mekaanisesti järjestetty, kuin semmoinen voi luulla, joka vain käsittää kohtalon. Jos kohtalon uskojalta kysymme: »millä tavalla kohtalo toteutuu eli täyttyy yksilön elämässä? Jos ihmisen karmassa on jokin onnettomuus, millä tavalla se häntä kohtaa, ja mistä se tulee?» – niin hän ei osaa selittää; hän sanoo vain, että maailman lait sen vaikuttavat. Mutta jos ymmärrämme, niinkuin kaitselmuksen uskojat ainakin, että on olemassa karman lain täytäntöönpanijoita, eläviä olentoja, jotka personifioivat karman lakeja, silloin helposti käsitämme, millä tavalla ihmiselle tulee, mitä hänelle on tuleva. Jos esim. ihmistä on kohtaava onnettomuus, jalan taittaminen, kuten edellisessä esimerkissä, silloin karman valvojat antavat pahojen ja vihamielisten näkymättömien olentojen (»luonnonvoimien») vaikuttaa hänen elämäänsä ja ohjata hänen askeleitaan. Jos hänelle taas on tapahtuva jotain hyvää, voi se tulla vaikkapa toisen ihmisen kautta, mutta niin, että toinen ihminen tietämättään toimii henkimaailman lähettiläänä.

Karma on täten ilmennyksiltään elävien olentojen käsissä. Tämä avaa silmämme näkemään, että kaikki ei ole elämässä niin koneellista kuin fatalistit uskovat, vaan että olojen pakosta on olemassa semmoistakin, jota voimme nimittää sattumaksi. Ja jollemme pahasta uskoisikaan, että se saisi olla sattumaa, niin ylhäältä katsoen kaikki hyvä kuitenkin on sattumaa! Kun menemme taaksepäin, ihmiskunnan historiassa, näemme, että paha on ennen ollut maan päällä vielä suuremmassa vallassa kuin nyt. Mutta kun koetamme jonkun viisaamman olennon silmillä katsella eteenpäin, näemme, että valoa tulee enemmän ja enemmän elämään, ja että ihmiskunnassa hyvä pääsee yhä suurempaan valtaan. Mistä tämä hyvä tulee? Se tulee hyvästä henkimaailmasta, mutta ei koneellisesti, vaan sen takia, että yhä useammat ja useammat ihmisyksilöt kanavina päästävät sitä maailmaan. Hyviä olentoja on tämän maailman takana, he tahtovat, että hyvä laskeutuisi tänne, mutta ihmiset ovat tietämättömiä, eivätkä päästä sitä tulemaan. Yksi ja toinen ihminen kääntää kuitenkin kasvonsa hyvään päin, ja mitä enemmän näitä ihmisiä syntyy, sitä enemmän hyvä kasvaa, sitä suuremmaksi valo tulee.

Tämä kaikki on kuin sattumaa, sillä se ei riipu meistä, ei ainakaan meidän pahoista teoistamme. Ja mitä hyvä tahtommekaan jaksaisi yksin, ellei sillä olisi kaitselmus tukenaan? Tosi hyvä tulee ylhäältä, se on aina kaupan päällistä, jota ei laskelmissa ole otettu lukuun. Ja sentähden ihmisen kiitollinen sydän on nimittänyt elämän hyvyttä ansaitsemattomaksi armoksi. Jumala on armollinen, kaitselmus on armoa.

On olemassa vanha kiinalainen vertauskuva voimien kolmiosta, jota kohtalosta, kaitselmuksesta ja ihmisen tahdosta puhuttaessa tahtoisin esittää seuraavalla tavalla. Kolmio on ennen syntymistään paljas vaakasuora viiva, ja se on kohtalon viiva. Kaikki on silloin koneellista kohtaloa, ihmisen tahto ei yhtään näy. Mutta toisessa päässä viivaa alkaa vähitellen toimia ihmisen tahto. Ihminen herää tahtomaan, hänestä tulee luonnonvoima. Hänen tahtonsa on ensin kuin piste, mutta se kohoaa ja nousee pystysuoraksi viivaksi, ja silloin muodostuu suorakulmainen kolmio, kun kuvittelemme, että ihminen noustessaan maasta nostaa taivasta eli kolmatta sivua. Tämä on karman tekijöiden kolmio: vaakasuora viiva on kohtalo, pystysuora on ihmisen tahto ja hypotenuusa on kaitselmus. Ihminen nousee ylemmä ja ylemmä, hän näkee enemmän ja enemmän taivasta ja hänen voimansa ja kaitselmuksen voima yhdessä on ensi hetkestä suurempi kuin kohtalon voima.

Kuvitelkaamme sitten, että ihminen etenee pitäen käsillään yllä taivasta, hän etenee, ja samalla kohtalon viiva lyhenee – menneisyyden kirous heikkenee; ihminen tulee yhä vapaammaksi. Myöskin kaitselmuksen viiva lyhenee. Mutta kaitselmuksen voima pienenee ihmisen ulkopuolella, sentähden että hän itse tulee enemmän ja enemmän kaitselmuksen kaltaiseksi. Kaitselmus kasvaa hänessä

itsessään, ja lopulta ihmisen tahto tulee yhdeksi Jumalan, taivaan tahdon kanssa, ja silloin hän vapautuu kokonaan kohtalonsa painosta.

_____

Pekka Ervast.

(Ruusu-Risti 1924 Syyskuu N:o 7, s. 260-265)